

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ & ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Διπλωματική εργασία:

φαράντου Ελένη

AEM : 0714015

Επιβλέποντες : Γιάννης Γιάκας καθηγητής

Γιάννης Δήμας Ε.Ε.Π

ΤΡΙΚΑΛΑ, 2018

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΗΘΗ,ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ

Διπλωματική εργασία:

Φαράντου Ελένη

AEM : 0714015

Επιβλέποντες: Γιάννης Γιάκας καθηγητής

Γιάννης Δήμας Ε.Ε.Π

ΤΡΙΚΑΛΑ,2018

[2]

Ευχαριστίες

Επιθυμώ να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσους βοήθησαν με οποιονδήποτε τρόπο στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας. Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω την Κυρία Κυπαρισσία Ντελκή, δημοσιογράφο της εφημερίδας <Παλμός> στην Β. Εύβοια η οποία με έφερε σε επαφή με σημαντικά πρόσωπα που βοήθησαν στην εκπόνηση της εργασίας μου, τον Κύριο Χαράλαμπο Φαράντο, ιδιοκτήτη της Εταιρίας <Ευβοϊκών Σπουδών>, ο οποίος έπαιξε ίσως και τον σημαντικότερο ρόλο καθώς μέσα από βιβλία που μου παρέδωσε, από προσωπικές τους γνώσεις και έρευνες με βοήθησε στη συλλογή πληροφοριών. Την γιαγιά μου, Ελένη Θεοδώρου η οποία προσπάθησε να θυμηθεί τα έθιμα αλλά και τα ήθη του τόπου μου και τέλος τον πανεπιστημιακό μου δάσκαλο Κύριο Ιωάννη Δήμα ο οποίος με βοήθησε για τη συγγραφή των παραδοσιακών χορών του τόπου μου, αλλά και την οικογένεια μου που ήταν δίπλα μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ ΕΥΒΟΙΑΣ	9
❖ Η Ιστιαία το 480 π.Χ.	9
❖ Η Άλωση της Ιστιαίας από τους Τούρκους	10
❖ Οι Γερμανοί στην Ιστιαία	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΈΘΙΜΑ ΙΣΤΙΑΙΑΣ	13
❖ <u>Ανάλυση χωρών Ιστιαίας</u>	
❖ Τσάμικο	14
❖ Συρτό	15
❖ Καρσιλαμάς	16
<u>Παραδοσιακή στολή</u>	17
<u>Έθιμα Χριστουγέννων</u>	18
❖ Χοιροφάγια	19-20
❖ Χριστόψωμο	21
❖ Χριστουγεννιάτικο τραπέζι	22
❖ Βασιλόπιτα	23
❖ Ρόδι & ποδαρικό	24
❖ Φώτα	25

<u>Απόκριες & Καθαρά Δευτέρα</u>	26
<u>Πρωτομαγιά</u>	27-28
<u>Έθιμα Πάσχα</u>	29
❖ Μεγάλη Πέμπτη	29
❖ Μεγάλη Παρασκευή	30
❖ Μεγάλο Σάββατο & Κυριακή του Πάσχα	31
❖ Έθιμο: Η καύση του Ιούδα	32
<u>Έθιμο του Κληδονά</u>	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
<u>Έθιμα & τελετουργικές εργασίες</u>	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:Ταήθη και έθιμα του γάμου	35-36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:Παιχνίδια εποχής	37-39
Βιβλιογραφία	40-41

Περίληψη

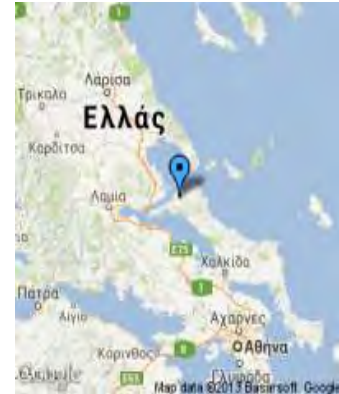
Η διπλωματική αυτή εργασία ερευνά τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις του τόπου μου, της Ιστιαίας Ευβοίας. Αρχικά, γίνεται μαιστορική αναδρομή στα γεγονότα που έλαβαν χώρα σε αυτή την περιοχή. Ξεκινάμε από την εποχή του 480 π.Χ., όπου η Ιστιαία αναφέρεται για πρώτη φορά από τον Όμηρο, και συνεχίζουμε στην περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, της Γερμανικής κατοχής, και στην εποχή της απελευθέρωσης. Τα έθιμα που αποτυπώθηκαν στο πέρασμα των χρόνων ήταν πολλά. Με την πάροδο του χρόνου τα περισσότερα αλλοιώθηκαν και κάποια εξαφανίστηκαν εντελώς. Ωστόσο, γίνεται καταγραφή των εθίμων που υπήρχαν παλαιότερα ξεκινώντας από τα έθιμα των Χριστουγέννων και καταλήγοντας στο τελετουργικό έθιμο του τρύγου. Τέλος, γίνεται αναφορά στα ήθη και τα έθιμα του γάμου και στα παιχνίδια της παιδικής ηλικίας.

ABSTRACT

This diploma thesis explores the morals, customs and traditions of my hometown named Istiea located in Evia. At first, we take a retrospective look into the history of the area and the events that took place in the region. We start in 480 BC when Istiea was first mentioned by Homer and we continue in the period of the Hellenic Revolution of 1821, the German occupation and the era of liberation. Throughout the years, the customs left their imprint in society for generations. Over time most of them were altered and some disappeared altogether. However, the customs of the past are recorded, including Christmas customs and the ritual of the harvest. Finally, reference is made to the region's customs, to the custom of marriage and childhood games.

Εισαγωγή

Η Ιστιαία είναι μια μικρή κωμόπολη που βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της Εύβοιας στο κέντρο μιας καταπράσινης και εύφορης πεδιάδας, που απέχει από τη θάλασσα 5 χιλιόμετρα. Είναι το τελευταίο σημείο που φτάνει το φαινόμενο της παλίρροιας που ξεκινά από τον πορθμό του Ευρίπου (Χαλκίδα). Απέναντι ακριβώς βρίσκονται τα Τρίκερη και το άνοιγμα του Παγασητικού. Το όνομα της, λέγεται ότι προέρχεται από την νύμφη Ιστιαία τη θυγατέρα του Βοιωτού Υριά, γιου του Ποσειδώνα και της Αλκυόνης, της οποίας η μορφή εμφανίζεται σε νομίσματα της πόλης που είχαν βρεθεί. Ο Όμηρος αναφέρει στην Ιλιάδα << Η Πολυστάφυλος-Ιστιαία>> υπήρξε μια από τις τέσσερις Ευβοϊκές πόλεις που έκοψαν δικά τους νομίσματα κατά την αρχαιότητα. Παλαιότερα το όνομα της κωμόπολης αυτής ήταν το Ξηροχώρι, όπου οφείλει το όνομα αυτό στον ποταμό Ξηριά που ξεκινάει από το Ξηρό όρος. Λέγεται ότι το όνομα αυτό είναι βυζαντινό και η πρώτη φιλολογική αναφορά έγινε το 1474 μ.Χ.. Μια δεύτερη εκδοχή της προέλευσης του ονόματος της Ιστιαίας είναι από την κατασκευή Ιστιών για τα πλοία, καθώς η περιοχή ήταν κατάφυτη από κυπαρίσσια.

*Αλέξανδρος Καλέμης, Περιπλανήσεις στο χώρο και στο χρόνο Βόρεια Εύβοια Α' τόμος ΑΕΜ(1997) σελ 21 (το όνομα...Ξηρό Όρος.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Ιστορία

Η ιστορία της Ιστιαίας , ξεκινά απο την εποχή του **480 π.Χ.**, τότε που οι Πέρσες επιθυμούσαν να κάνουν την Ελλάδα αποικία τους. Μετά την μάχη των Θερμοπυλών και έχοντας δοθεί χρησμός στους Ευβοίεις, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο , << να προσέξουν και να απομακρύνουν από το νησί τους τις αίγες όταν οι βαρβαρόφωνοι θα έρχιαν στην θάλασσα ζεύγμα ξύλινο>> ο Ξέρξης δημιούργησε ένα ναυτικό στρατόπεδο ενώ προηγουμένως είχε λεηλατήσει και καταστρέψει τόσο την Ιστιαία όσο και τις άλλες κωμοπόλεις και χωριά της Β. Εύβοιας. Κύρια αιτία αυτής της καταστροφικής επιδρομής των Περσών ήταν η <<**Ναυμαχία του Αρτεμισίου**>>. Στην Ιστιαία ο Ξέρξης αφού συγκέντρωσε τα στρατεύματά του, έβαλε κήρυκες να πληροφορήσουν τους άνδρες του στόλου, πως ο μεγάλος βασιλιάς έδινε άδεια σε όσους επιθυμούσαν να περάσουν απέναντι στις Θερμοπύλες , και να δουν με τα μάτια τους τον περσικό θρίαμβο και την συμφορά των ανόητων που θέλησαν να αντισταθούν. Αυτά λοιπόν συνέβησαν την εποχή εκείνη στην Ιστιαία και την γύρω περιοχή. Οι Πέρσες κατάφεραν να κατακτήσουν ολόκληρη την Εύβοια, όμως ο Ευβοϊκός τους δημιούργησε πολλά τραύματα με τους Έλληνες να έχουν θριαμβευτική εξέλιξη. Αργότερα το **446 π.Χ.** Η Εύβοια, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη, θέλησε να αποστασιοποιηθεί από την Αθηναϊκή συμμαχία , γεγονός που επέφερε τραγικές καταστάσεις στην πόλη της Ιστιαίας, καθώς ο Περικλής κατέλαβε την Εύβοια επιβάλλοντας τιμωρίες. Έτσι λοιπόν, οι κάτοικοι της Ιστιαίας εξορίστηκαν όλοι στην Θεσσαλία και η πόλη της Ιστιαίας έμεινε τελείως ακατοίκητη .

Αλέξανδρος Καλέμης, Περιπλανήσεις στο χώρο και στο χρόνο Βόρεια Εύβοια Α' τόμος
ΑΕΜ(1997) σελ 23

Η Ιστορία φυσικά της περιοχής συνεχίζεται και φτάνουμε στην εποχή της άλωσης της Εύβοιας από τους τούρκους και της τουρκοκρατίας. Πολλοί κάτοικοι της Μυτιλήνης οι οποίοι κατάφεραν να γλιτώσουν από τους κατακτητές, έφθασαν με τα πλοία τους στην Εύβοια και συγχωνεύθηκαν μαζί με τους ντόπιους

κατοίκους. Τον Ιούνιο του **1470 μ.Χ.** η Εύβοια βρίσκεται πλέον στα χέρια των τούρκων, έτσι λοιπόν ολοκληρώθηκε και η τουρκική κυριαρχία στον ελληνικό χώρο. Η Εύβοια παρέμεινε υπό τον τουρκικό ζυγό για 363 χρόνια (**1470-1833**) παρά τις προσπάθειες των Ενετών. Στις **8 Μαΐου του 1821** γίνεται η πρώτη ομαδική επιθετική επαναστατική προσπάθεια κατά των τούρκων στο Ξηροχώρι. Ο ενθουσιασμός με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η επίθεση από τους επαναστάτες δεν άργησε να κρίνει τα αποτελέσματα, αφού μέσα σε λίγο χρόνο οι περισσότεροι τούρκοι ήταν νεκροί και οι υπόλοιποι διέφευγαν προς κάθε κατεύθυνση κυνηγημένοι από τους Έλληνες, που είχαν πετύχει την πρώτη τους νίκη στην επανάσταση της Εύβοιας. Ο πρώτος που κινήθηκε ενάντια των Τούρκων ήταν ο Αθανάσιος Κορφιάτης όπου ήταν ο πρώτος ξηροχωρίτης που κέρδισε την ελευθερία του στα σκαλιά του διοικητηρίου και άφησε το αίμα του. Έτσι λοιπόν, μετά από αυτά τα γεγονότα το Ξηροχώρι έγινε πρόσκαιρα η πρώτη ελεύθερη πόλη της Εύβοιας. Στις **25 Μαρτίου του 1833** η Εύβοια γίνεται ξανά ελληνική με επίτροπο της ελληνικής κυβερνήσεως τον Ιάκωβο Ρίζο Νερουλό.

* Αλέξανδρος Καλέμης, Περιπλανήσεις στο χώρο και στο χρόνο Βόρεια Εύβοια Α' τόμος ΑΕΜ(1997) σελ 43

Πέρασε περίπου ένας αιώνας όταν στις 23 Απριλίου του 1941 κατέφθασαν οι Γερμανοί στην περιοχή των Ωρεών και της Ιστιαίας και κατέλαβαν το Οχυρό των Γουβών. Στη 1 Οκτωβρίου του 1941 οι Γερμανοί παραχωρούν την διοίκηση της Ιστιαίας στους Ιταλούς και

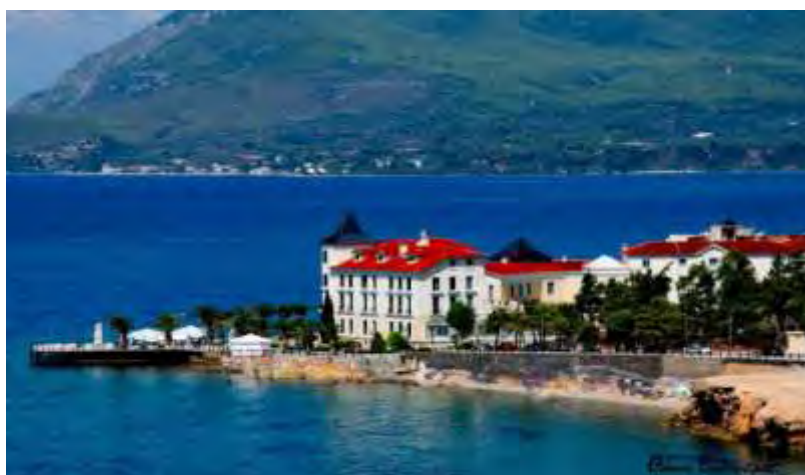
αλλάζουν το Γερμανικό δίκαιο σε Ιταλικό, ενώ οι Ιταλοί προσπάθησαν να επιβληθούν με διάφορους τρόπους στους κατοίκους της Ιστιαίας χωρίς όμως καμία επιτυχία. Για δυο χρόνια σχεδόν όλος ο Ελληνικός λαός βιώνει την πείνα αλλά και τον θρήνο πολλών συμπολιτών. Φτάνει όμως η στιγμή που ιδρύονται οι πρώτες αντιστασιακές οργανώσεις το φθινόπωρο του 1941, ενώ στα μέσα του 1943 εμφανίζονται και ομάδες 'ληστών', που είναι αντάρτικες ομάδες του βουνού κυρίως αριστερής προέλευσης, οι οποίες κάνουν συχνές επιδρομές στην Ιστιαία και συλλαμβάνουν άτομα που φαίνονται να συνεργάζονται με τον κατακτητή. Στις 8 Ιουλίου του 1944 γίνεται οργανωμένη απόβαση Γερμανικών και Ελληνικών κυβερνητικών δυνάμεων, με υποστήριξη των τμημάτων του Οχυρού των Γουβών και οι αντάρτες υποχωρούν, τα πολεμικά παιχνίδια ωστόσο συνεχίζονται μέχρι το Φθινόπωρο του 1944, όπου οι Έλληνες χωρισμένοι σε δυο στρατόπεδα αλληλοσπαράζονταν στο όνομα των πολιτικών τους πεποιθήσεων και οι Γερμανοί αποχωρούν οριστικά από την χώρα μας.

Παρά όμως την αποχώρηση των γερμανών και την απελευθέρωση του ελληνικού λαού, οι δύο αυτές ομάδες συνεχίζουν να μάχονται μεταξύ τους με αποτέλεσμα να χυθεί πολύ αίμα και να επικρατεί ένας φόβος. Η κατάσταση αυτή σταμάτησε τη δεκαετία του 50 και η Β. Εύβοια μπήκε επιτέλους στα χρόνια της ανασυγκρότησης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΈΘΙΜΑ ΙΣΤΙΑΙΑΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Ας περάσουμε τώρα στα έθιμα και στις παραδόσεις αυτού του όμορφου νησιού και συγκεκριμένα στην περιοχή της Ιστιαίας. Στην περιοχή της Βορείου Ευβοίας συναντάμε περισσότερο τους λεγόμενους στεριανούς χορούς όπως Τσάμικα, Καγκέλια, Πατινάδες και Συρτούς.

Βέβαια μια ξεχωριστή κατηγορία παραδοσιακών χορών της Βόρειας Εύβοιας είναι και οι χοροί που έφεραν οι πρόσφυγες μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών του 1924. Οι χοροί αυτοί είναι ο συρτός και ο καρσιλαμάς. Η ανάλυση των ακολούθων χορών είναι πιστή αντιγραφή από τις πανεπιστημιακές σημειώσεις του πανεπιστημιακού μου δασκάλου Κύριου Γιάννη Δήμα με τίτλο: Πίνακας συντομευμένων- κωδικοποιημένων στοιχείων διδακτικής των Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών, σήμερα.

Ανάλυση: Τσάμικο

26. Τσάμικο	Μοριάς Ρούμελι Θεσσαλία Δυτ. Μακεδονία Ήπειρος	♂-♀	3/4	Ιδιόμορφο	W	→ Α' μέρος της χορευτικής φόρμας, μετακίνηση στη φορά του χορού →									← Β' μέρος της χορευτικής φόρμας, μετακίνηση στη αντίθετη φορά του χορού ←								
						→ α' και β' (δύο) χορευτικά μοτίβα ίδια στη φορά του χορού →						γ' χορ. μοτίβο στη φορά και επί τόπου			← δ' χορ. μοτίβο στην αντίθετη φορά ←			ε' χορ. μοτίβο στη αντιθ. φορά & επί τόπου					
						♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩		
						↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓		
						1·1	2	3	4·4	5	6	7	8	9	1·1	2	3	4	5	6			
						Δ·Α	Δ	Α	Δ·Α	Δ	Α	Δ	Α	Δ·Α	Α·Δ	Α	Δ	Α	Δ	Α	Δ		
						μ·μ	Μ	Μ	μ·μ	Μ	Μ		Δια-δρομή	Δ ώθηση	μ·μ	Μ	Μ		Δια-δρομή	Α ώθηση			
						Χοπ·Χοπ	Βήμα	Σταύρωμα	Χοπ·Χοπ	Βήμα	Σταύρωμα	Πάτημα		Α άρση	Χοπ·Χοπ	Βήμα	Σταύρωμα	Πάτημα		Α άρση			
						1·1	2	3	4·4	5	6	7	8	9	10·10	11	12	13	14	15			
						Σημείωση: Για ουσιαστικότερη χορευτική απόδοση του Τσάμικου σε λεβέντικη έκφραση, πρέπει να δοθεί <u>χαρακτηριστικά ναύγωση ώθηση στο πόδι στήριξης</u> (και όχι στο πόδι προβολής), <u>στην έναρξη</u> του κάθε χορευτικού μοτίβου.						1·1·1	2	3	4·4·4	5	6	7	8	9	1·1·1	2	3
Α·Δ·Α	Δ	Α	Α·Δ·Α	Δ	Α							Δ	Α	Δ&Α	Δ·Α·Δ	Α	Δ	Α	Δ	Α&Δ			
Α ώθηση Δ βήμα Α ακο-λουθία	Βήμα	Σταύ-ρωμα	Α ώθηση Δ βήμα Α ακο-λουθία	Βήμα	Σταύ-ρωμα							Πάτημα	Δια-δρομή	Δ ώθηση Α άρση	Δ ώθηση Α βήμα Δ ακο-λουθία	Βήμα	Σταύ-ρωμα	Πάτημα	Δια-δρομή	Α ώθηση Δ άρση			

* Η ανάλυση των ακολούθων χορών είναι πιστή αντιγραφή από τις πανεπιστημιακές σημειώσεις του πανεπιστημιακού μου δασκάλου Κύριου Γιάννη Δήμα με τίτλο: Πίνακας συντομευμένων- κωδικοποιημένων στοιχείων διδακτικής των Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών, σήμερα.

Ανάλυση: Συρτό

20.	Συρτό	Παν-ελλαδικό	♂-♀	7/8 (3+2+2)	2/4 (Η περι- πτωση Καγ- γέλι)	Συρτό (Μ-μ-μ)	W	Χρονικές διάρ- κειες μπιθών	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7																																																								
								Χορευτικά μπίθια	α' χορευτικό μπίθιο							β' χορευτικό μπίθιο							γ' χορευτικό μπίθιο							δ' χορευτικό μπίθιο																																																														
								M.M. 7/8 Ανάλυση Μουσικού	♩♩♩							♩♩♩							♩♩♩							♩♩♩																																																														
								M.M. 7/8 Βασ. ρυθμός Χοροδίστασις	↓							↓							↓							↓																																																														
								Μετρική προγμ. χορευτ. χρόνων	3							2							2							3							2							2																																																
								Α' Μετρική χρόνων, λεκτικά	Μ							μ							μ							Μ							μ							μ																																																
								Διαδογή πελάτων	Δ							Α							Δ							Α							Δ							Α																																																
								Β' Μετρική χρόνων, λεκτικά	Αγγελος							Νίκος							Νίκος							Έξαρχος							Βάσω							Βάσω							Πάτροκλος							Πάρης							Πάρης							Αρτεμής							Μάνος							Μάνος						
								Γ' Μετρική χρόνων, λεκτικά	Σήμερα							τώρα							τώρα							Πήγαμε							δρόμο							δρόμο							Στόθηκα							μέσα							πήγα							Έξοδος							τώρα							τέλος						
								Ακολουθεί εξειδικευμένη ανάλυση με κάθε ουσιαστική λεπτομέρεια στις ωθήσεις. Αυτό συναντάται στις περιπτώσεις όπου η μουσική εκτέλεση γίνεται πιο γρήγορη και η χορευτική απόδοση επιδέξια, περίτεχνη και εντυπωσιακή.																																																																																				
								Δ' Μετρική χρόνων αριθμ.	1							2							2							3							4							4							5							6							6							7							8							8						
								Διαδογή πελάτων, με ωθήσεις	Α·Δ							Δ·Α							Α·Δ							Δ·Α							Α·Δ							Δ·Α							Α·Δ							Δ·Α							Α·Δ							Δ·Α							Α·Δ							Δ·Α						
♀ Ροή βημάτων, λεκτικά	Α ώθηση Δ βήμα στη φορά							Α ώθηση Α βήμα έξω δεξιά							Α ώθηση Δ βήμα στη φορά							Δ ώθηση Α βήμα στη φορά							Α ώθηση Δ βήμα στη φορά							Α ώθηση Δ βήμα στη φορά							Α ώθηση Δ πάτημα δεξιά στη διάσταση με στροφή του σώματος, μέτωπο στο κέντρο							Δ ώθηση Α βήμα- τάκι στο μιαό πέλ- μα μόλις άγο μέσα							Α ώθηση Δ πατάει στη θέση του							Α ώθηση Α βήμα έξω							Α ώθηση Δ βήμα- τάκι στο μιαό πέλ- μα δίπλα δεξιά κον- τά στη φέ- ρνα του Α.							Α ώθηση Α πατάει στη θέση του														
Συνολικά βήματα	1							2							3							4							5							6							7							8							9							10							11							12														

* Η ανάλυση των ακολούθων χορών είναι πιστή αντιγραφή από τις πανεπιστημιακές σημειώσεις του πανεπιστημιακού μου δασκάλου Κύριου Γιάννη Δήμα με τίτλο: Πίνακας συντομευμένων- κωδικοποιημένων στοιχείων διδακτικής των Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών, σήμερα.

Ανάλυση: Καρσιλαμάς

Χορευτικά μοτίβα	Α' χορ. μοτίβο									Β' χορ. μοτίβο								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4	5	6	7	8	9
M.M. 9/8 ανά χορευτικό μοτίβο																		
Ρυθμολογία M.M. 9/8 Ανάλυση Μουσικού	♪			♪			♪			♪			♪			♪		
Ρυθμολογία M.M. 9/8 Βασ. ρυθμός Χοροδιδασκάλου	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪	♪
Μετρική πραγμ. μουσ.-χορ. χρόν.	2		2		2		3		2		2		2		3			
Βηματολογία (πατήματα) στους μουσικο-χορευτικούς χρόνους	1		3		5		7-8-9		1		3		5		7-8-9			
Διαδοχή πελμάτων	Α		Δ		Α		Δ		Δ		Α		Δ		Α			
	Διπλό		διπλό		διπλό		μονό-μονό-μονό		Διπλό		διπλό		διπλό		μονό-μονό-μονό			
	βήμα		βήμα		πάτημα		Κλεί - σι - μο με το Κ.Β. κυρίαρχα στο Α πέλιμα		βήμα		βήμα		πάτημα		Κλεί - σι - μο με το Κ.Β. κυρίαρχα στο Δ πέλιμα			
Συνολικά βήματα	1		2		3		4		5		6		7		8			
Βηματολογία (πατήματα) στους μουσικο-χορευτικούς χρόνους	2		4		6		7-8-9		2		4		6		7-8-9			
Διαδοχή πελμάτων	Δ·Α		Α·Δ		Δ·Α		Α		Α·Δ		Δ·Α		Α·Δ		Α			
Μετρική χορευτ. χρόν. λεκτικά	Διπλό		διπλό		διπλό		μονό-μονό-μονό		Διπλό		διπλό		διπλό		μονό-μονό-μονό			
Ροή βημάτων, λεκτικά	Δ Ωθήση Α Βήμα		Α Ωθήση Δ Βήμα		Δ Ωθήση Α Βήμα		Α απορρόφηση Δ ακολουθία		Α Ωθήση Δ Βήμα		Δ Ωθήση Α Βήμα		Α Ωθήση Δ Βήμα		Α απορρόφηση Α ακολουθία			
Διευκρίνιση	Επειδή ο χορός είναι ελεύθερος, μπορούμε να ξεκινήσουμε με αριστερό ή με δεξί πόδι. Δηλαδή είτε με το Α', είτε με το Β' χορευτικό μοτίβο.																	

* Η ανάλυση των ακολούθων χορών είναι πιστή αντιγραφή από τις πανεπιστημιακές σημειώσεις του πανεπιστημιακού μου δασκάλου Κύριου Γιάννη Δήμα με τίτλο: Πίνακας συντομευμένων- κωδικοποιημένων στοιχείων διδακτικής των Ελληνικών Παραδοσιακών Χορών, σήμερα.

Παραδοσιακή φορεσιά

Η παραδοσιακή φορεσιά της Ιστιαίας ξεχωρίζει από τα εξής χαρακτηριστικά! Η ποδιά της είναι πιο κοντή από το υποκάμισο με πράσινη διακόσμηση στο κάτω μέρος, κόκκινο ζωνάρι, ωραία μπόλια με τέχνη τακτοποιημένα, με θηλυκωτάρι στο στήθος και κοντογούνι με μανίκια κεντημένα κοντά στους καρπούς των χεριών.

Φωτογραφία του Δημ. Χρ. Σέττα

Χαράλ. Δημ. Φαράντος, Η παραδοσιακή φορεσιά του χωριού Άγιος του Δήμου ΙΣΤΙΑΙΑΣ- ΑΙΔΗΨΟΥ και το μεγάλο λάθος της Αγγελικής Χατζημιχάλη. ΑΕΜ (2015) σελ 241.

Τα έθιμα της Ιστιαίας

Χριστούγεννα

Για τη γιορτή των Χριστουγέννων οι προετοιμασίες ξεκινούσαν από πολύ νωρίς. Τις φροντίδες και τις προετοιμασίες αναλάμβαναν περισσότερο οι γυναίκες οι οποίες ασβέστωναν και καθάριζαν το σπίτι, γυάλιζαν το καζάνι και τα τζετζερέδια (χάλκινες κατσαρόλες), έκοβαν στο χερόμυλο το χοντρό αλάτι για το χοιρινό, ετοίμαζαν τα μπαχαρικά και έφτιαχναν τα χριστουγεννιάτικα γλυκά. Μερικά από αυτά ήταν τα μελομακάρονα, οι δίπλες, οι κουραμπιέδες και οπωσδήποτε ο μπακλαβάς και τα αμυγδαλωτά. Όλα αυτά έπρεπε να είναι έτοιμα μέχρι την προπαραμονή των Χριστουγέννων.

Την παραμονή των Χριστουγέννων οι μεγάλοι έσφαζαν το χοιρινό ενώ οι μικροί έβγαιναν και έλεγαν τα κάλαντα. Συνήθως οι σύλλογοι της περιοχής περνούσαν ομαδικά από τα σπίτια και τραγουδούσαν τα κάλαντα σε πιο αργό ρυθμό σε σχέση με σήμερα.

http://vlahofonoi.blogspot.gr/2012/12/blog-post_2029.html

Χοιροσφάγια

Τα χοιροσφάγια ήταν η σφαγή του χοίρου που γινόταν την παραμονή των Χριστουγέννων. Τότε θεωρούταν σημαντικό γεγονός της ζωής, τις μέρες των Χριστουγέννων ,πειδή σε παλαιότερες εποχές το χοιρινό κρέας αποτελούσε στα χωριά την κύρια και βασική τροφή των μελών της οικογένειας. Με το κρέας του χοιρινού παρασκεύαζαν διάφορα φαγητά. Πρώτα ετοίμαζαν τις <<ματιές>>, δηλαδή γέμιζαν το στομάχι και το παχύ έντερο του χοίρου με σιτάρι κομμένο , σταφίδες, καρύδια και διάφορα μυρωδικά. Ύστερα το ψήνανε στο φούρνο και όταν κρύωνε το κόβανε σε φέτες και τα σερβίρανε στο γιορτινό τραπέζι. Κατόπιν παρασκεύαζαν τα περίφημα λουκάνικα, με κομμάτια κρέας, μπαχαρικά, πιπεριές, σκόρδο και φλούδα πορτοκαλιού. Αφού την έτριβαν στη στάχτη , την φούσκωναν και τη χρησιμοποιούσαν για μπάλα και μπαλόνη. Εκείνα τα χρόνια αυτό ήταν το μοναδικό Χριστουγεννιάτικο παιχνίδι.

<https://laikiparadosi.webnode.gr>

Τα Χριστούγεννα η λειτουργία γινόταν την νύχτα. Στις 2 τα μεσάνυχτα χτυπούσαν οι καμπάνες και οι χριστιανοί ντυμένοι με τα γιορτινά τους πήγαιναν στην εκκλησία. Όταν τελείωνε η λειτουργία , σχεδόν πρωί, γύριζαν στο σπίτι τους και άρχιζε το φαγοπότι , που ολοκληρωνόταν με το μεσημεριανό Χριστουγεννιάτικο τραπέζι. Σε αυτό κυριαρχούσε το Χριστόψωμο, το χοιρινό, το ψητό στο φούρνο ή βραστό με σέλινο, οι ματιές και τα γλυκά.

Για να διατηρήσουν το κρέας και για τις επόμενες μέρες το τοποθετούσαν μέσα σε κοφίνια και το κατεβάζανε στα πηγάδια που είχε η κάθε η οικογένεια στο σπίτι της γιατί εκεί είχε κρύο, επειδή εκείνη την εποχή δεν διέθεταν ψυγεία. 'Αν σάπιζε το κρέας θεωρούσαν ότι είχαν γίνει μάγια. Για να αποφύγουν τα μάγια έπρεπε να σφάξουν το χοιρινό και αυτό κατά τη διάρκεια της σφαγής να βγάλει κραυγή. Κόβανε το ρύγχος του χοιρινού και το βάζανε πίσω από την πόρτα γιατί πίστευαν ότι έδιωχνε τους καλικατζαρους.

<http://volax.gr/index.php/posts/613>

Το Χριστόψωμο

Κάθε οικογένεια ζύμωνα μεγάλα χριστόψωμα με ψιλοκοσκινισμένο, σταρίσιο αλεύρι. Τα χριστόψωμα, για να διαφέρουν από τα άλλα συνηθισμένα ψωμιά τα ζύμωνα με μαγιά από κοπανισμένα ρεβίθια και τριμμένο ξηρό βασιλικό. Τελειώνοντας η εκκλησία το πρωί των Χριστουγέννων, ο παπάς πήγαινε από σπίτι σε σπίτι και σήκωνε το <<ύψωμα>>. Έπειτα έπαιρνε το χριστόψωμο το τοποθετούσε στο κεφάλι του το πίεζε και το έσπαζε στα δύο. Αν το μεγαλύτερο κομμάτι έπεφτε στο δεξί το χέρι εκείνο το χρόνο θα γινόντουσαν πολλά σιτάρια, ενώ αν έπεφτε στο αριστερό το χέρι, θα γινόντουσαν πολλά καλαμπόκια.

<http://www.gastronomos.gr>

Το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι

Το τραπέζι των Χριστουγέννων στρωνόταν πανηγυρικά το βράδυ της παραμονής. Επάνω του τοποθετούσαν το χριστόψωμο και ένα πιάτο μέλι. Γύρω από αυτά σκόρπιζαν διάφορους ξηρούς καρπούς (καρύδια, αμύγδαλα, φουντούκια κλπ). Πρώτα κόβουν << του Χριστού το ψωμί >>. Ο πατέρας το σταυρώνει, το κόβει και δίνει από μία φέτα ψωμί στον καθένα. Αυτά όλα όμως γινόντουσαν παλαιότερα. Σήμερα τα Χριστούγεννα τα γιορτάζουμε με ξενόφερτα έθιμα από τη Δύση. Τη θέση του χοιρινού έχουν πάρει οι γαλοπούλες.

http://lolanaenaallo.blogspot.gr/2014/03/blog-post_13.html

Πρωτοχρονιάτικα Έθιμα

Η Βασιλόπιτα.

Η βασιλόπιτα είναι ένα πρωτοχρονιάτικο έθιμο που κυριαρχεί σε όλη την Ελλάδα και όχι μόνο στην Ιστιαία Ευβοίας ακόμη και σήμερα. Παλαιότερα οι νοικοκυρές ζύμωναν μόνες τους τη βασιλόπιτα για το σπιτικό τους. Τότε η βασιλόπιτα ήταν ζυμωτό ψωμί. Πάνω της <<κεντούσαν>> διάφορα σχέδια ,που γίνονταν με μαχαίρι , και τη στόλιζαν με καρύδια και αμύγδαλα. Στο εσωτερικό έβαζαν ένα κέρμα και επειδή ήταν γεωργικές οικογένειες τοποθετούσαν ένα κλαδί ελιάς, 1 κομμάτι από αμπέλι και ένα από άχυρο. Σε όποιον τύχαινε το κομμάτι με το κέρμα ήταν ο τυχερός της χρονιάς ενώ αντίστοιχα σε όποιον τύχαινε το κομμάτι με το κλαδί ελιάς, αμπελιού, άχυρο έλεγαν ότι εκείνη την χρονιά θα είχαν πολλές ελιές, αμπέλια και άχυρα. Στη σημερινή εποχή η βασιλόπιτα είναι κέικ και πολλές νοικοκυρές τις αγοράζουν από τα ζαχαροπλαστεία.

<http://madeingreece.news/gastronomia>

Το Ρόδι

Ένα επίσης παλιό και συνηθισμένο έθιμο για τα παλαιότερα χρόνια ήταν το σπάσιμο του ροδιού. Ο αρχηγός του σπιτιού έσπαζε το ρόδι και όσο περισσότεροι σπόροι έπεφταν κάτω, τόσο περισσότερες θα ήταν οι χαρές που θα έφερνε ο καινούριος χρόνος.

<https://www.helppost.gr/xristougenna/protoxronia/spasimo-rodiiou/>

Το Ποδαρικό

Ο πρώτος άνθρωπος που θα έμπαινε στο σπίτι την πρωτοχρονιά θεωρούσαν ότι θα φέρει τύχη ή ατυχία στο σπιτικό. Για αυτό το λόγο, θα έπρεπε να περάσει το κατώφλι του σπιτιού << με το δεξί>>, για να κάνει καλό << ποδαρικό>>

Τα φώτα

Την ημέρα των φώτων, η κάθε οικογένεια έφτιαχνε καράβι από καλάμια και χαρτιά και τα αγόρια της οικογένειας έβγαιναν το βράδυ και έλεγαν τα κάλαντα.

*<<Σήμερα τα φώτα κι ο φωτισμός
η χαρά μεγάλη κι ο αγιασμός.
Κάτω στον Ιορδάνη τον ποταμό
κάθρετ' η κυρά μας η Παναγιά.
Όργανο βαστάει, κερί κρατεί
και τον Αϊ-Γιάννη παρακαλεί.
Αϊ-Γιάννη αφέντη και βαπτιστή
βάπτισε κι εμένα Θεού παιδί.
Ν' ανεβώ στον ουρανό
να μαζέψω ρόδα και λίβανο.>>*

Μετά την λειτουργία η κάθε ενορία πήγαινε στη πλησιέστερη θάλασσα, ποταμό, ή ακόμη και δεξαμενή και μετά τον αγιασμό ο παππάς ρίχνει το Σταυρό στο νερό πραγματοποιώντας με αυτό τον τρόπο τον αγιασμό των υδάτων! Όσοι από τους παρευρισκόμενους επιθυμούσαν, βουτούσαν στα παγωμένα νερά για να πιάσουν τον Σταυρό και να πάρουν την ευλογία!

Απόκριες

Την τελευταία μέρα των αποκριών τα παιδιά μασκαρεύονταν και πήγαιναν στα συγγενικά σπίτια ενώ το γαλακτομπούρεκο δέσποζε στο οικογενειακό τραπέζι.

<https://www.evias-filoi.gr/home-1/eviasfiloi-karnavalia-evias>

Καθαρά Δευτέρα

Την μέρα αυτή δεν πετούσαν χαρταετό όπως κάνουμε σήμερα, ούτε αγόραζαν λαγάνες από τον φούρνο της γειτονιάς! Αντιθέτως έφτιαχναν οι νοικοκυρές μόνες τους τις λαγάνες και αν είχε καλό καιρό έβγαζαν στον κήπο το σουφρά (χαμηλό τραπέζι) και γευμάτιζαν όλοι μαζί στον κήπο.

Πρωτομαγιά

Ένα χαρακτηριστικό έθιμο της περιοχής την ημέρα της πρωτομαγιάς ήταν το έθιμο της <<πιπεριάς>> το οποίο είχε σαν σκοπό το ερχόμενο καλοκαίρι να είναι δροσερό και υγρό προκειμένου να ευδοκιμήσουν οι εποχιακές καλλιέργειες. Το έθιμο της <<πιπεριάς>> γινόταν ως εξής. Μια γερή και όμορφη γυναίκα του χωριού ντυνόταν πιπεριά, σκεπαζόταν δηλαδή ολόκληρη με κλαδιά δένδρων και λουλούδια. Πίσω της ακολουθούσε μια ομάδα που τραγουδούσε τους εξής στίχους.

Πιπεριά γλυκιά ρουδιά
γλήγουρα στον Αϊ- Λιά.
Κι Αϊ-Λιας στον ουρανό,
για να ριξ' Θεός νερό.
Για τα στάρια για τα κρθάρια,
για τ' φτωχού τα παρασπόρια.

Λέγεται ότι ένας από την ομάδα έβρεχε συχνά την ενδυμασία της <<πιπεριάς>> μιμούμενος τις πιθανές καλές προοπτικές της φύσης για βροχές.

Ένα ακόμη πρωτομαγιάτικο έθιμο είναι το <Στεφάνι>. Η κάθε οικογένεια προσπαθεί να φτιάξει το δικό της στεφάνι με λουλούδια από τον κήπο ή από την ύπαιθρο. Αφού το φτιάξουν το τοποθετούνε έξω από την πόρτα του σπιτιού μέχρι τις 23 Ιουνίου που είναι η παραμονή του Αϊ- Γιάννη του Ριγανά όπου καίνε τα στεφάνια.

<http://www.timeoutcyprus.com>

ΠΑΣΧΑ

Το Πάσχα είναι μία από τις πιο σημαντικές γιορτές μετά τη γιορτή των Χριστουγέννων. Η γιορτή αυτή ξεκινάει με την μεγάλη εβδομάδα! Όλη τη μεγάλη εβδομάδα οι νοικοκυρές έκαναν καθαριότητα στο σπίτι όπου περιελάμβανε πέρα από τις συνηθισμένες δουλειές και ασβέστωμα. Όλα τα έθιμα ξεκινούν από την ημέρα της Μεγάλης Πέμπτης.

- **Μεγάλη Πέμπτη**

Οι νοικοκυρές έβαφαν τα αυγά κόκκινα και αυτό το έκαναν και τις επόμενες δυο πέμπτες. Επίσης κατασκεύαζαν τις κοσώνες (καλαθάκια) και τοποθετούσαν σε αυτά κόκκινα αυγά, τα βάζανε στο φούρνο και έπειτα τα πήγαιναν στα μικρά τα παιδιά και στα βαφτιστήρια.

- **Μεγάλη Παρασκευή**

Από το πρωί της Μεγάλης παρασκευής οι νοικοκυρές μαζί με τα παιδιά μαζεύοντουσαν στην ενορία της περιοχής τους και έφτιαχναν το σταυρό με λουλούδια που είχαν μαζέψει από τις γειτονιές . Τον επιτάφιο τον έφτιαχναν από ρογαντίνα (είδος υφάσματος) , το κολλαρίζανε και φτιάχνανε φούσκες. Κατά τη διάρκεια του στολισμού έψελναν ύμνους του επιταφίου.

http://makliolios.blogspot.gr/2013/05/blog-post_4.html

- **Μεγάλο Σάββατο ή Σάββατο του Λαζάρου**

Το πρωί του Μεγάλου Σαββάτου οι χριστιανοί πήγαιναν στην εκκλησία και έπειτα γύριζαν στο σπίτι και ετοιμάζαν το φαγητό για την επόμενη μέρα. Οι άντρες σούβλιζαν το αρνί και οι γυναίκες το γέμιζαν με διάφορα μυρωδικά. Το βράδυ πήγαιναν στην ανάσταση και μετά έμεναν στην λειτουργία μέχρι τα ξημερώματα. Τα κορίτσια μετά την εκκλησία έπαιρναν το καλαθάκι τους και γύριζαν από σπίτι σε σπίτι και τραγουδούσαν τα κάλαντα του Λαζάρου.

Έρθε Λάζαρος ήρθαν τα βάρια
κορασίτσες μας σταυροσταθείτσες
πού 'σουν Λάζαρε πού σαν κρυμμένος
μες τη μαύρη γη χαντακωμένος
Δώμ 'σταλιά νερό να πιώ ο καημένος
τα κοτάκια σας αυγά γεννούνε
και οι φωλίτσες σας δεν τα χωρούνε
δώστε μας και μας να τα χαρούμε!

- **Κυριακή του Πάσχα**

Τη μέρα αυτή άλλοτε τη πέρναγαν με παρέα και άλλοτε όχι. Συνήθιζαν να μαζεύονται οι συγγενείς και να ψήνουν παρέα το αρνί. Να ανταλλάσουν ευχές <<Χρηστός Ανέστη- Αληθώς Ανέστη>> και να περνούν την μέρα τους ευχάριστα.

Έθιμο: Η καύση του Ιούδα

Το έθιμο αυτό πραγματοποιείται το απόγευμα της Κυριακής του Πάσχα. Το κάψιμο του Ιούδα είναι ένα ξεχωριστό έθιμο για το οποίο γίνονται προσπάθειες αναβίωσης σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδος μέχρι και σήμερα. Το σώμα του Ιούδα παραδίδεται στις φλόγες πιστεύοντας πως με αυτό το τρόπο οποιαδήποτε μορφή προδοσίας παρασύρεται στην πυρά. Σχεδόν όλοι οι κάτοικοι του χωριού μαζεύονται στην κεντρική πλατεία και παρακολουθούν το έθιμο αυτό.

Το έθιμο του Κληδονά

Στις 24 Ιουνίου γιορτάζεται η μνήμη του Αι -Γιαννιού του Ριγανά. Στο έθιμο αυτό οι νεαροί και οι κοπελιές που ανήκαν στην ομώνυμη εκκλησία στο Ξηροχώρι, έβαζαν από νωρίς τα ριζικάρια. Θεωρείται ότι το έθιμο αυτό είναι ειδωλολατρικό γιατί συνδυάζεται με το πήδημα της φωτιάς γεγονός που στην αρχαιότητα είχε την έννοια του εξιλασμού. Την παραμονή της γιορτής αυτής οι κοπέλες φρόντιζαν την καθαριότητα και τον στολισμό της εκκλησίας, ενώ οι νεαροί πήγαιναν στα χωράφια και στα σπίτια και μάζευαν λουλούδια με τα οποία στεφάνωναν την εικόνα του Αι- Γιάννη. Μετά τον εσπερινό 3 κορίτσια πήγαιναν στο κοντινότερο πηγάδι για να φέρουν το νερό χωρίς να μιλήσουν καθόλου κατά την ώρα της μεταφοράς. Ύστερα το άδειαζαν σε έναν τέντζερη και εκεί έριχναν και κάποια από τα αντικείμενα τους για να μάθουν το ριζικό τους. Στο τέλος το έδεναν με ένα κόκκινο μαντήλι και το άφηναν όλη τη νύχτα στα αστέρια. Με το πέρας αυτής της διαδικασίας άναβαν τις φωτιές και διασκέδαζαν. Το έθιμο αυτό αποτελούσε για τους κατοίκους την περιοχής ένα πραγματικό τρόπο για να ξεφύγουν από τα άγχη της καθημερινότητας.

<http://www.iefimerida.gr/news/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Έθιμα και τελετουργικές εργασίες

Γενικότερα στην περιοχή της Ιστιαίας οι γεωργικές ασχολίες σχετίζονταν με τα αμπέλια, τα σιτηρά, τη ξυλεία, τα

μποστάνια, τις ελιές και το λάδι. Ωστόσο το όργωμα, η σπορά, το θέρισμα, το αλώνισμα και η συγκομιδή των καρπών από τα δένδρα γινόταν καθορισμένες μέρες το χρόνο, όπου η παρουσία του ήλιου στην Ελλάδα είναι διαρκής, και με τελετουργικό τρόπο. Έτσι λοιπόν, από τις πρώτες πρωινές ώρες, μέχρι και το σούρουπο στο κάμπο ξεκινούσε ένα ιδιόμορφο γλέντι. Γυναίκες και άντρες με

μαντίλια και ψάθινα καπέλα τραγουδούσαν κατά τη διάρκεια της εργασίας και χόρευαν. Αυτό βέβαια παρατηρείται περισσότερο την περίοδο της συγκομιδής των σταφυλιών, του πατήματος και της εξαγωγής του μούστου, όπου ξεκινάει τέλη Αυγούστου και διαρκεί ως τέλη Σεπτέμβρη. Στη σημερινή εποχή όμως έχει σταματήσει η παραγωγή σταφυλιού και όλος ο κάμπος της Ιστιαίας κατακλύζεται το καλοκαίρι από το μυρωδιά του γλυκάνισου που χρησιμοποιείται σαν αρωματικό στην παραγωγή του τοπικού τσίπουρου.

http://melimeliki.blogspot.gr/2013/09/blog-post_16.html

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ήθη Ιστιαίας- ως προς το έθιμο του Γάμου

Το έθιμο του γάμου διέφερε αρκετά από τη σημερινή διαδικασία του γάμου! Για να πραγματοποιηθεί ένας γάμος εκείνη την εποχή έπρεπε πρώτα να έχουν γίνει κάποιες συζητήσεις και συμφωνίες. Συνήθως η οικογένεια του γαμπρού πήγαινε στο σπίτι της νύφης και την ζητούσαν σε γάμο! Αυτό βέβαια δεν σήμαινε πως το ζευγάρι ήταν ερωτευμένο ή ότι είχε γνωριστεί, αντιθέτως σε πολλές περιπτώσεις το ζευγάρι γνωριζόταν για πρώτη φορά την μέρα της τελετής. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, όπου ονομάζεται προξενιό, οι δύο οικογένειες έπρεπε να συμφωνήσουν στα προικιά διαφορετικά το προξενιό ακυρωνόταν και δεν πραγματοποιούταν η γαμήλια τελετή.

Εφόσον λοιπόν οι δύο οικογένειες συμφωνούσαν, άρχιζαν οι ετοιμασίες του γάμου. Δυο μέρες πριν, γίνεται το στρώσιμο του κρεβατιού, το οποίο γίνεται από τις ανύπαντρες φίλες της νύφης. Πάνω στο κρεβάτι υπάρχει στολισμός καθώς επίσης και τα προικιά της νύφης για επίδειξη του πλούτου. Ο γαμπρός έπρεπε να εκφέρει γνώμη ως προς το στρώσιμο του κρεβατιού, αν δεν του άρεσε έπρεπε να το ξεστρώσει και οι κοπέλες να το ξαναστρώσουν, διαφορετικά αν του άρεσε έπαιρνε ένα μικρό παιδάκι και το έριχνε μαλακά στο κρεβάτι για να φέρει τύχη και

γονιμότητα στο ζευγάρι. Μία μέρα πριν το γάμο, ο γαμπρός με την νύφη δεν έπρεπε να συναντηθούν διότι θεωρούσαν πως είναι γρουσουζιά και πως ο γάμος δεν θα στεριώσει. Την ημέρα της τελετής αυτής, η νύφη έγραφε κάτω από τα παπούτσια της τα ονόματα των ανύπαντρων φιλενάδων της, και όσα από τα ονόματα σβηνόντουσαν μέχρι και τη λήξη του

γάμου θα παντρευόντουσαν σύντομα. Ενώ στη φορεσιά του γάμου, στο κάτω μέρος κάνανε κλειδωνιά για να μην κάνουν μάγια εναντίον του γάμου της νύφης. Την ώρα του γάμου ο γαμπρός με την οικογένεια του και με ορχήστρα πήγαινε και έπαιρνε την νύφη από το σπίτι και πηγαίνανε μαζί στην εκκλησία με μουσική υπόκρουση.

<http://cretablog.gr/crete/>

Μετά το μυστήριο, η νύφη πετούσε την ανθοδέσμη της στις ανύπαντρες φίλες της, όποια ήταν η τυχερή έπιανε την ανθοδέσμη και φημολογούταν ότι θα είναι η επόμενη που θα παντρευτεί. Έπειτα το ζευγάρι είτε διοργάνωνε τραπέζι για να γιορτάσει την χαρά του γάμου του, είτε μαζευόταν το στενό οικογενειακό περιβάλλον και γευμάτιζαν όλοι μαζί.

<https://laografia-spata.gr/ethima-gamou/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Παιχνίδια της εποχής

Όπως όλοι γνωρίζουμε εκείνη την εποχή δεν υπήρχαν ηλεκτρονικά παιχνίδια, ούτε τα επιτραπέζια που υπάρχουν σήμερα. Μερικά από τα παιχνίδια με τα οποία διασκεδάζαν τα παιδιά εκείνη την εποχή ήταν τα εξής: η Αμπάρα- αμπάριζα, το Τσιλίκι , το τζαμί και άλλα πολλά!

Αμπάρα - αμπάριζα

Λέγανε τη γωνιά που ακουμπάγανε και παίρνανε δύναμη και που τη φυλάγανε για να μην την ακουμπήσει κάποιος αντίπαλος και τους νικήσει ολόκληρη την ομάδα .Η κάθε ομάδα είχε την αμπάρα της . Με το μαρς έβγαιναν και οι δυο ομάδες και ξεκινούσαν το κυνηγητό. Κέρδιζε η ομάδα που οι παίχτες της πιανόντουσαν από τους αντιπάλους . Για να ξεκουραστεί κάποιος που έτρεξε πολύ γύριζε και ακούμπαγε στην αμπάρα και έμενε εκεί πίσω από την γραμμή που είχε τραβηχτεί σε μια μικρή απόσταση μπρος από την αμπάρα ώστε να χωρούν όλοι οι παίχτες της ομάδας . Εκεί λοιπόν ξεκουραζόταν , έπαιρνε νέα δύναμη και ξαναέβγαινε στο κυνηγητό .

Τσιλικο-τσιλικόβεργε

Παιζόταν από δυο παίκτες. Ο κάθε παίκτης κρατούσε μια βέργα, περίπου μισό μέτρο, αυτό ήταν η τσιλικόβεργα, το τσιλίκι ήταν ένα μικρότερο κομμάτι ξύλου. Το τσιλίκι ήταν πελεκημένο στις άκρες έτσι ώστε να είναι μυτερό και να εκτινάσσεται προς τα πάνω όταν το χτυπούσαν με την τσιλικόβεργα στις άκρες. Κάθε παίκτης έπαιζε με τη σειρά του. Ζωγράφιζαν ένα κύκλο μέσα από τον οποίον το παιδί που έπαιζε πρώτο προσπαθούσε να διώξει όσο μπορούσε μακρύτερα το τσιλίκι που κρατούσε με το ένα του χέρι χτυπώντας το με την τσιλικόβεργα που είχε στο άλλο. ΑΝ το άλλο παιδί κατάφερνε να πιάσει το τσιλίκι στον αέρα τότε έχανε το πρώτο και άλλαζαν ρόλους. Αν δεν τα κατάφερνε τότε είχε μια ακόμα ευκαιρία να κάψει τον αντίπαλο του αν πετύχαινε με το τσιλίκι που πετούσε από το σημείο στο οποίο είχε καταλήξει τον πρώτο παίκτη που καθόταν μέσα στο κύκλο. Ο πρώτος παίκτης τώρα δεν καθόταν μέσα στον κύκλο. Ο πρώτος παίκτης τώρα προσπαθούσε να χτυπήσει το τσιλίκι και να το επιστρέψει πίσω και μάλιστα όσο πιο μακριά γινόταν, γιατί μετά μετρούσαν πόσα βήματα μακριά από τον κύκλο είχε καταλήξει το τσιλίκι και για κάθε βήμα έπαιρνε πόντους

Τζαμί

Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες των τεσσάρων ατόμων και πάνω. Για να αρχίσουν το παιχνίδι χρειάζονται έξι κεραμίδια ή πέτρες και μια μπάλα. Τοποθετούν τα κεραμίδια το ένα πάνω από το άλλο. Η πρώτη ομάδα στεκόταν πίσω από τα κεραμίδια ενώ η άλλη ομάδα στεκόταν 7-8 μέτρα μπροστά από τα κεραμίδια. Τα παιδιά της δεύτερης ομάδας προσπαθούσαν με τη μπάλα να ρίξουν τα κεραμίδια, κάθε παιδί είχε μια ευκαιρία. Αν κάποιο παιδί έριχνε τα κεραμίδια με τη μπάλα, τότε η πρώτη ομάδα προσπαθούσε να κάψει τους παίχτες της άλλης ομάδας χτυπώντας τους με τη μπάλα, ενώ ταυτόχρονα η δεύτερη ομάδα προσπαθεί να ξαναφτιάξει το τζαμί με τα κεραμίδια. Αν προλάβει η δεύτερη ομάδα και στήσει το τζαμί τότε η ομάδα κερδίζει ένα σετ, αντίθετα αν η πρώτη ομάδα προλάβει και κάψει τους παίχτες της δεύτερης ομάδας, τότε οι ρόλοι αντιστρέφονται και το παιχνίδι ξαναρχίζει. Κερδίζει η ομάδα που έχει κερδίσει τα περισσότερα σετ.

<http://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=Blog&file=page&op=viewPost&pid=36951>

Βιβλιογραφία

Χαρ. Δημ Φαράντος, Η γυναικεία παραδοσιακή φορεσιά του χωριού του δήμου άγιος Ιστιαίας- Αιδηψού και το μεγάλο λάθος της Αγγελικής Χατζημιχάλη ΑΕΜ(2015), 241σ σελ.

Εφημερίδα " Ευβοϊκός Χρόνος", αριθμ.φύλλου 780/14-7-1979 σελ. 5

Γιώργου ΑΡ. Στουρνάρα "Ετυμολογικές και ιστορικές μονογραφίες της Ιστιαίας - Ξηροχωρίου" ΑΕΜ(1970) σελ.11

Αλεξάνδρου Καλέμη, Περιπλανήσεις στο Χώρο και στο χρόνο Βόρεια Εύβοια Α' τόμος, ΑΕΜ(1997) σελ. 115,268-270

Περιοδικό " Δήμος Ιστιαίας" σελ. 5,8 , 11

Ιωάννης Δήμας, Η διδακτική των Ελληνικών παραδοσιακών χορών. Πίνακας συντομευμένων - κωδικοποιημένων στοιχείων διδακτικής των Ελληνικών παραδοσιακών χορών σήμερα. ΑΕΜ (2017-2018)

Ηλεκτρονικές πηγές φωτογραφιών

<https://laografia-spata.gr/ethima-gamou/>

<http://cretablog.gr/crete/>

http://melimeliki.blogspot.gr/2013/09/blog-post_16.html

<http://www.iefimerida.gr/news/>

http://makliolios.blogspot.gr/2013/05/blog-post_4.html

<http://www.timeoutcyprus.com>

<http://orthodoxplanet.com/2017/04/13/pasxalina-auga-ethima-kai-paradoseis-tou-topou-mas/>

<https://www.evias-filoi.gr/home-1/eviasfiloi-karnavalia-evias>

[h http://madeingreece.news/gastronomia](http://madeingreece.news/gastronomia)

<ttps://www.helppost.gr/xristougenna/protoxronia/spasimo-rodou/>

http://lolanaenaallo.blogspot.gr/2014/03/blog-post_13.html

<http://www.gastronomos.gr>

<http://volax.gr/index.php/posts/613>

<https://laikiparadosi.webnode.gr>

<http://www.voriaevia.net/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BB%CE%AF%CE%B5%CF%82/>

<https://www.palmosev.gr/8-%CE%BC%CE%B1%CE%90%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%AD%CF%81%CF%89%CE%BC%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%AD%CE%BD%CE%B1%CF%81%CE%BE%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B1/>

<http://www.amapola.gr/kalitheia/subcat/054.html>

<http://edipsos-evia.blogspot.gr/2008/12/1940-45.html>

<http://www.musicheaven.gr/html/modules.php?name=Blog&file=page&op=viewPost&pid=36951>